

ผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ
เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

The Effects of the Application of the Art Instruction Training Curriculum Based on Local
Wisdom to Enhance Mastery of the Art Education Teachers Working in the Office of
Ratchaburi Primary Educational Service Area 2

ปรียาพร ทองมุข¹

¹สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนศิลปศึกษา 30 คน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อน-หลัง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ หลักสูตรการฝึกอบรม แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม แบบประเมินผลงาน และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษา มีคะแนนทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 มีคะแนนความสามารถการปฏิบัติ การสอนผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 80 และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$)

คำสำคัญ : หลักสูตรการฝึกอบรม การสอนศิลปศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ

ABSTRACT

The research was to study the effects of the application of the art instruction training curriculum based on local wisdom to enhance mastery of the art education teachers working in the Office of Ratchaburi Primary Educational Service Area 2. Sample group consisted of 30 teachers from art education programs. The research design was experimental one group pretest-posttest. The instruments included the training curriculum, pretest - posttest, evaluation form of the art performance and mastery, questionnaire for surveying participants' opinion towards the training. The finding revealed that the achievement of the teacher participants after attending the art instruction training curriculum based on local wisdom was higher than that of before at a significance level of 0.01, their practical performance and mastery in art instruction passed over 80% of standard criterion, and their opinion towards the training curriculum was rated at a highest level ($\bar{x} = 4.57$).

Keywords : Training curriculum, Art Education Instruction, Local Wisdom on Arts

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ความสามารถของคนในชุมชนที่อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นต่อมา เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหลายด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรมด้านภาษาและวรรณกรรม เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะเป็นความสามารถในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ใช้จินตนาการให้เกิดสุนทรียภาพทางความงาม แสดงทักษะ ฝีมือเชิงช่าง ความคิดและความเชื่อที่ถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะแบ่งออกได้ 2 ประเภท ศิลปกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะของแต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่คนในท้องถิ่นหรือชุมชนที่ได้คิดหรือได้รับการถ่ายทอดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา นับเป็นสิ่งสำคัญซึ่งควรมีการอนุรักษ์คงไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 จึงได้กำหนดเรื่อง ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ไว้ในหมวด 4 มาตรา 27 (3) ว่าการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบตามอัธยาศัย จะต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

ในการนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 1.2 โดยระบุไว้ว่า ผู้เรียนต้อง มีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ทั้งนี้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นปรับเข้ากับการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลายแนวทาง เช่น การคัดเลือกกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระของภูมิปัญญาชาวบ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียนไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร หรือการเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือเจ้าของภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือโรงเรียน ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมชุมชน โดยนำครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการสอนภายในโรงเรียน ควรวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผน ปฏิบัติการ เชิญผู้ทรงภูมิปัญญามาสอน จัดกิจกรรมการสอน ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่และยกย่องภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องด้วย การสอนศิลปศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ มี 2 ประเด็นคือ 1) ทัศนศิลป์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ทัศนธาตุ วิชาทฤษฎี วิจารณ์คุณค่าของงานและประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้ 2) ทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์และคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กรมวิชาการ, 2552, หน้า 2) ดังนั้นหน้าที่สำคัญของครูศิลปศึกษา คือ ต้องจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการทางศิลปะของเด็กนำเทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของไทยควบคู่ไปพร้อมกัน

จังหวัดราชบุรีมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1 มีจำนวน 180 แห่ง มีครูทั้งหมด 1,674 คน มีครูที่จบวุฒิต่างศิลปศึกษา จำนวน 13 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1, 2554, หน้า 1) และสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 มีโรงเรียน 152 แห่ง มีครูทั้งหมด 1,726 คน มีครูที่จบวุฒิต่างศิลปศึกษา จำนวน 10 คน ทุกโรงเรียนจะต้องจัด การเรียนการสอนศิลปศึกษา แต่ครู ที่สอนศิลปะส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิต่างศิลปศึกษามีความจำเป็นต้องสอนเพราะโรงเรียนขาดแคลนครูสอนศิลปะ (อาทิตา คุ่มเส้า, สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2554) ทำให้ครูประจำชั้นหรือครูที่สอนรายวิชาอื่น ๆ ต้องรับผิดชอบการสอนวิชาศิลปศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่ครูไม่มีความถนัด ทำให้เกิดปัญหาการสอน คือ ขาดความเข้าใจในเนื้อหาทัศนศิลป์ ขาดทักษะปฏิบัติทางศิลปะ ขาดเทคนิคการสอนและวิธีการบูรณาการการสอนศิลปะกับศิลปะในท้องถิ่น จึงไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องตามหลักการศิลปะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์และทำผลงานลอกเลียนแบบ

กัน (ชนิตาภา ทองประทีป, สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2554) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงจิตร โทษุณ (2552, หน้า 2) พบว่า ครูศิลปะระดับประถมศึกษา ไม่มีบุคลากรที่จบการศึกษาวิชาเอกศิลปะ ดังนั้น สภาพการเรียนการสอนจึงเป็นไปตามตำราหรือหลักสูตรที่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ จัดทำขึ้นและกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามศักยภาพของครู ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านศิลปะไม่เต็มที่ โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนจะเห็นได้ว่า ครูไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีในท้องถิ่น ประกอบกับมีภาระงานอื่น ๆ มาก จึงไม่มีเวลาที่จะนำภูมิปัญญามาใช้การพัฒนาการเรียนการสอน (นิตยา บุตรดี, 2552, หน้า 24) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาการเรียนศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ในปัจจุบันนี้พบว่าขาดแคลนครูศิลปะบนพื้นฐานของความคิดที่ไม่ขาดแคลน ซึ่งจะเห็นว่าในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มี ครูศิลปะที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรงทำให้ชั่วโมงเรียนวิชาศิลปะขาดกิจกรรม ขาดเทคนิคการเรียนการสอนที่น่าสนใจ หรือแม้แต่ครูที่จบด้านศิลปะโดยตรง ขาดการศึกษาเพิ่มเติมทำให้ยึดติดอยู่กับกรอบเดิม ๆ ขาดจิตวิทยาการสอนและรูปแบบใหม่ ๆ (วิระยุทธ เพชรประไพ, 2551, หน้า 161) และสอดคล้องกับจักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า (2551, หน้า 23) ที่กล่าวว่า ขณะนี้มีการขาดแคลนครูศิลปะในทุกระดับ โดยครูสอนศิลปะในปัจจุบันส่วนใหญ่ จบไม่ตรงสาขาหรือจบศิลปะ แต่ไม่เคยเรียนวิชาครุมาเลย ทำให้มีปัญหามากในการสร้างสรรค์บุคคล และทำให้เด็กที่มีพรสวรรค์แต่เรียนกับคนที่ถ่ายทอดความรู้ ไม่เป็นเกิดความเบื่อหน่ายเพราะศิลปะสามารถสร้างกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สำคัญในตัวเด็กได้

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพครู จึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากครูศิลปะศึกษามีการปรับปรุงตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของตนเองก็จะแก้ปัญหาที่เกิดจากการสอนหรือสามารถพัฒนาคุณภาพของการสอนให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ อารี สุทธิพันธุ์ (2551, หน้า 7) ที่กล่าวว่า ครูศิลปะศึกษาควรปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะอยู่ตลอดเวลา มีความคิดและมีมือ พร้อมจะพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และทักษะ เพราะศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่เจริญเติบโต มีการพัฒนาตลอดเวลา จากการศึกษาครูศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี กฤตินี แนนพลกรัง (สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2554) กล่าวว่า ครูศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถทางการสอนศิลปะ โดยเฉพาะการฝึกอบรมเรื่อง เทคนิควิธีการสอนการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะศึกษา ความรู้ทางทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ การใช้เทคโนโลยีทางการสอนและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะมาสู่การสอนศิลปะ สอดคล้องกับเบญจพร เกียรติกำจรวงศ์ (2548, หน้า10) กล่าวว่า ครอบบรมครูศิลปะศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การสอนให้รู้เข้าใจคุณค่าภูมิปัญญาไทยด้านศิลปะ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตระหนักเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจ ชื่นชมและร่วมอนุรักษ์งานศิลปะในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยสืบไปและวิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 114) กล่าวว่า ความต้องการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะของครูศิลปะ คือ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการวิจารณ์ศิลปะ ทักษะ การสร้างสรรค์งานศิลปะในมิติต่าง ๆ และความรู้ทักษะและเทคนิควิธีสอนศิลปะศึกษาในแต่ละระดับ หากครูได้รับการพัฒนาศักยภาพให้ดีขึ้น คุณภาพการจัดการเรียนการสอนศิลปะเด็ก จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในสังคมอนาคตได้เท่ากับการเปลี่ยนแปลงวิชาอื่น ๆ การพัฒนาศักยภาพครูด้วยวิธีการฝึกอบรมนั้น บุญยัง หมั่นดี (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาความรู้ด้านศิลปะศึกษาให้กับครูผู้สอนศิลปะศึกษา ด้วยชุดการสอนมินิคอร์ส พบว่า ครูที่เข้าอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปะ มีความมั่นใจในการสอนได้รับความรู้และทักษะทางศิลปะ สามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางศิลปะ มีโอกาสอธิบายผลงานที่ตนได้แสดงออกตลอด จนมีความมั่นใจในการสอน และหากิจกรรมการสอนใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียนจะเห็นได้ว่า การพัฒนาศักยภาพทางการสอนของครูจะทำให้สอนหนังสือได้ดียิ่งขึ้น แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการพัฒนาครู ยังไม่ให้ความสำคัญกับการอบรมการสอนศิลปะศึกษาหรือพัฒนาครูศิลปะศึกษาอย่างจริงจัง

ด้วยความจำเป็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปะศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ ครั้งที่ 1 จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 เรื่อง การสอนศิลปะศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยที่ 2 เรื่อง การสอนวาดภาพพระบายสีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจิตรกรรมฝาผนัง หน่วยที่ 3 การสอนปั้นดินเหนียวกับภูมิปัญญาการปั้นโอ่งมังกร หน่วยที่ 4 เรื่องการสอนพิมพ์ภาพกับภูมิปัญญาหนังใหญ่โดยใช้นวัตกรรม

การเรียนการสอนแบบ DBAE (Discipline – Base Art Education) คือ แขนงศิลปะปฏิบัติ (Art Production) เน้นการสร้างสรรคผลงานโดยใช้หลักการทางทัศนธาตุและหลักการออกแบบ แขนงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เน้นการวิเคราะห์หรือแปลความหมายของผลงานที่มีความสัมพันธ์กับผลงานศิลปะ แขนงศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) เน้นการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานศิลปะอย่างมีหลักการ แขนง ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) เน้นศึกษาความเป็นมาของศิลปะหรือศิลปินที่เกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรม ประวัติการสร้างงานศิลปะจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (วัชรินทร์ ฐิติศักดิ์, 2556, หน้า 2- 3) และได้จัดการอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ (ระยะที่ 1) ขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 -18 สิงหาคม 2556 ให้กับครูผู้สอนศิลปศึกษา สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน ผลการอบรม พบว่า ด้านความรู้ผู้เข้าอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 97.50 ด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 95.16 ด้านวิทยากร/เทคนิคการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 94.11 ด้านสื่อการสอนและวัสดุผลประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 97.25 ด้านปัจจัยเกื้อหนุนการจัดฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 95.18 ด้านการนำความรู้ไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 95.00 และมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงเนื้อหากิจกรรมทัศนศิลป์และให้จัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทางการสอนศิลปศึกษาให้กับครูอย่างต่อเนื่อง (ปริยาพร บุชบา, 2529 หน้า 147)

ต่อมาผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้ครั้งที่ 2 มีประเด็นดังนี้ เนื้อหาให้สอดคล้องกับการสอนศิลปศึกษาเพิ่มขึ้น กระบวนการฝึกอบรมได้เพิ่มการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อน-หลังอบรมให้มีภาษาที่ชัดเจนและตรงประเด็นยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปขยายผลสู่ครูผู้สอนศิลปศึกษาอีกครั้ง โดยจัดโครงการบริการสู่สังคมประจำปี 2559 จำนวน 2 โครงการ คือ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการสอนแบบบูรณาการบนพื้นฐานศิลปะและวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรี และโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษาในจังหวัดราชบุรี กิจกรรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ (ระยะที่ 2) ในระหว่างวันที่ 25-28 พฤษภาคม 2559 ให้กับครูผู้สอนศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อนำผลการบริการวิชาการหรือการวิจัยมาบูรณาการกับการเรียนการสอน และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชน ซึ่งผลที่ได้จากหลักสูตรในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสอนศิลปศึกษาและนำไปขยายผลในการพัฒนาครูศิลปศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนศิลปศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระทัศนศิลป์ปีการศึกษา 2559 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 1,860 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนศิลปศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ที่สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นครูที่จบไม่ตรงวุฒิการศึกษาทางศิลปศึกษา ที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระทัศนศิลป์ และเป็นผู้ที่สนใจพัฒนาตนเอง โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเต็มเวลา โดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมในครั้งนี้ แบ่งออกได้ 4 หน่วยการอบรม ได้แก่
หน่วยที่ 1 การสอนศิลปศึกษาแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ
หน่วยที่ 2 การสอนวาดภาพพระบายสีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจิตรกรรมฝาผนัง

หน่วยที่ 3 การสอนปั้นดินเหนียวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโองม้งกร

หน่วยที่ 4 การสอนพิมพ์ภาพกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหนังใหญ่

1.3 ขอบเขตพื้นที่

จังหวัดราชบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ

2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ ความสามารถปฏิบัติการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ ความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ผลการใช้หลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental Research) มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือจากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพครูศิลปศึกษา (ระยะที่ 1) ประกอบด้วย

1. หลักสูตรการฝึกอบรม เป็นเอกสารที่สร้างขึ้น แบ่งออกได้ 4 หน่วยการอบรม ได้แก่ หน่วยที่ 1 การสอนศิลปศึกษาแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ หน่วยที่ 2 การสอนวาดภาพระบายสีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจิตรกรรมฝาผนัง หน่วยที่ 3 การสอนปั้นดินเหนียวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านโองม้งกร หน่วยที่ 4 การสอนพิมพ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นหนังใหญ่ ประกอบด้วย แผนการจัดการอบรม ใบความรู้ ใบกิจกรรม

2. แบบทดสอบก่อนอบรม (Pre-test) และหลังอบรม (Post-test) เป็นแบบข้อสอบปรนัยเลือกตอบ 4 คำตอบ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. แบบประเมินผลงาน เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 3 ระดับ (Rating scale)

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม ได้ดำเนินการทำหนังสือราชการจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือให้บุคลากรสมัครเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ ระหว่างวันที่ 25-28 พฤษภาคม 2559 ติดต่อสถานที่แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ ได้แก่ วัดคงคาราม วัดขนอน โรงงานรัตนโกสินทร์ 2 โรงงานเก้าองไถ และประสานงานกับวิทยากร

ระยะที่ 2 การดำเนินการทดลอง เป็นการนำเครื่องมือที่ได้จากงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ (ระยะที่ 1) ที่ผ่านการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วมาใช้ทดลอง (ระยะที่ 2) ได้ดำเนินการจัดโครงการบริการวิชาการสู่สังคม ประจำปีงบประมาณ 2559 คือ โครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษาในจังหวัดราชบุรี กิจกรรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ และโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการสอนแบบบูรณาการบนพื้นฐานศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นศิลปจัดในระหว่างวันที่ 25-28 พฤษภาคม 2559 ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 รวมทั้งสิ้น 4 วัน เวลา 24 ชั่วโมง มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการทดลองตามกิจกรรม 1 ทดสอบก่อนอบรม (Pre-test) เพื่อเก็บคะแนน กิจกรรมที่

2 การสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจิตรกรรมวัดคงคาราม กิจกรรมที่ 4 การสอนวาดภาพพระบายสีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจิตรกรรมวัดคงคาราม กิจกรรมที่ 5 การเรียนรู้ภูมิปัญญาหนังใหญ่ กิจกรรมที่ 6 การสอนพิมพ์ภาพกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหนังใหญ่ กิจกรรมที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นปั้นโอ่งมังกร กิจกรรมที่ 8 การสอนปั้นดินเหนียวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นปั้นโอ่งมังกร กิจกรรมที่ 9 การออกแบบการเรียนรู้ศิลปศึกษาแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ กิจกรรม 10 ทดสอบหลังการอบรม (Post - test) และประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนศิลปศึกษา

ระยะที่ 3 หลังการทดลอง นำข้อมูลเก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัย

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ พบว่าผู้เข้าอบรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. ผลการประเมินความสามารถปฏิบัติการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะซึ่งให้คะแนนจากการเขียนสรุปความรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการปฏิบัติกิจกรรม การวาดภาพพระบายสีน้ำ การปั้นดินเหนียวและการพิมพ์ภาพ โดยเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผลการทดลองพบว่า ผู้เข้าอบรมได้คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

3. ผลการความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ พบว่า ด้านวิทยากร ($\bar{x} = 4.65$) ด้านสื่อการฝึกอบรม ($\bar{x} = 4.56$) ด้านเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม ($\bar{x} = 4.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษากับครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ มีคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการฝึกอบรม อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นเพราะว่า หลักสูตรผ่านการหาประสิทธิภาพทดลองใช้มาแล้วมีการปรับปรุงแก้ไข ผลของการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมหลายสาขา ดังที่ ของบุญยัง หมั่นดี (2535, หน้า 78) แสง สมวงศ์ (2542, หน้า 82) พรชัย หนูแก้ว (2545, หน้า 195) วิราพร พงศ์อาจารย์และคณะ (2547, หน้า 120) ทวีศักดิ์ รูปสิงห์ (2550, หน้า 142) ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553, หน้า 183) และวิวรรธน์ จันทร์เทพย์ (2553, หน้า 210) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมซึ่งผลการฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับคะแนนสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษา พบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) เนื่องจากได้มีการออกแบบและจัดการอบรมตามกระบวนการจัดการอบรมอย่างเป็นระบบ ตามที่ ชูชัย สมितिไกร (2554, หน้า 29-34) ได้กล่าวว่า การจัดการอบรมประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 3) คัดเลือกและออกแบบโครงการฝึกอบรม 4) สร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล 5) จัดการฝึกอบรม และ 6) การประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553, หน้า 178) พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรม ระดับมากที่สุด และงานวิจัยของชูศรี สุวรรณ (2551, หน้า 2) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาการคิดอย่าง มีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิต

แบบเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร การฝึกอบรมโดยภาพรวมใน ระดับมากที่สุด

นอกจากนี้ครูศิลปศึกษาได้มีความคิดเห็นด้านวิทยากร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า วิทยากรมีความรู้เนื้อหาและทักษะในการสอนศิลปศึกษาและปฏิบัติ กิจกรรมศิลปะบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรกลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะสาระทัศนศิลป์กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ศ 1.1 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับทัศนธาตุ และ ศ 1.2 เป็นเนื้อหา เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ ดังนั้นครูศิลปศึกษาจึงได้ตระหนักเห็นความสำคัญเนื้อหาใน หลักสูตรเป็นอย่างมาก เพราะจะต้องจัดการสอนศิลปศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้กับตัวชี้วัด โดยเฉพาะแนวทางการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามที่นภดล สำเภาเงิน (2550, หน้า 3) ได้กล่าวว่า การจัดการ เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรใช้วิทยากรในชุมชนให้สัมผัสของจริง ใช้กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ในแหล่งเรียนรู้ หรือเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ และใช้วัสดุอุปกรณ์ในชุมชนหรือท้องถิ่นมาประกอบการสอน ด้วยแนวคิด ดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้เชิญวิทยากรด้าน การสอนศิลปศึกษาที่เชี่ยวชาญการสอนแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิทยากรที่เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะเกี่ยวกับการปั้นดินเผา การวาดภาพระบายสีน้ำและการพิมพ์ ภาพมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งระหว่างกระบวนการอบรมวิทยากรได้ ดำเนินการฝึกอบรมตามคู่มือการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม โดยยึดเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะมาออกแบบ กิจกรรม ใช้วิธีการทำหรือเทคนิคการทำและวัสดุในท้องถิ่น เป็นต้น มีการสาธิตกระบวนการทำอย่างเป็นขั้นตอน กระตุ้นให้ครูศิลปศึกษาได้มีส่วนร่วมมือในการปฏิบัติงานในใบกิจกรรมแต่ละหน่วยการอบรมเป็นอย่างดี และเอาใจ ใส่ในการทำงานอย่างใกล้ชิด จากที่กล่าวมานับว่าวิทยากรมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก มีผลทำให้คะแนนจาก แบบทดสอบวัดความรู้ หลังการทดลองใช้การฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม และผลคะแนน ปฏิบัติตามใบกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี อัครโภคิน (2554, หน้า 139) ที่ศึกษา ความพึงพอใจของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการที่มีต่อการฝึกการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า บุคลากรมี ความพึงพอใจวิทยากรในการให้ความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากได้เชิญวิทยากรที่เป็นเจ้าของภาษาและเป็น ผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งประสบการณ์สูงด้านการสอน

ด้านสื่อการอบรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แหล่งเรียนรู้ศิลปะมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์และกิจกรรมการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) เนื่องจากหลักสูตรการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นอบรมเชิงปฏิบัติการมุ่งเน้นให้ครูศิลปศึกษาได้เรียนรู้ภูมิปัญญาจาก แหล่งเรียนรู้ศิลปะ ผู้วิจัยได้ใช้ 1) วัดขนอน ศึกษาภูมิปัญญาหนึ่งใหญ่ 2) วัดคงคาราม เป็นสถานที่ในการศึกษาภูมิ ปัญญาศิลปกรรมท้องถิ่นที่สำคัญด้านจิตรกรรม 3) โรงงานถ้ำยังไถ่ เป็นโรงงานที่มีประวัติความเป็นมาของการปั้น ดินเผาที่มีชื่อเสียงของจังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้กระบวนการปั้น และการพิมพ์ภาพได้เป็นอย่างดี อีกทั้งได้ เรียนรู้กระบวนการปั้นดินเหนียวตามลำดับขั้นตอนจากช่างปั้น ช่างออกแบบ ช่างเขียนลายระบายสี ได้มีโอกาส ซักถาม สนทนาในประเด็นที่สนใจอย่างใกล้ชิด อีกทั้งได้ลงมือปฏิบัติฝึก การปั้นดินเหนียวกับผู้ทรงภูมิปัญญาอีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ครูศิลปศึกษา มีความพึงพอใจต่อแหล่งเรียนรู้การอบรมมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของวารุณี อัครโภคิน (2554, หน้า 141) พบว่า สื่อและอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเป็นอุปกรณ์ มีเทคโนโลยีในปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูศรี สุวรรณ (2551, หน้า 10) ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ตอนบน พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อสื่อการอบรมอยู่ในระดับมาก เพราะสื่อช่วยเร้าความรู้สึกระตุ้นและ จูงใจให้เกิดความรู้ตามที่วิทยากรต้องการ

ด้านปัจจัยเกื้อหนุนการฝึกอบรม พบว่า มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานที่ฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดสถานที่ในการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรมหลายวิธี เช่น การศึกษาดู งานศิลปะ การบรรยาย การสาธิต การปฏิบัติการ การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วม

ทุกกิจกรรมและจัดกิจกรรมการศึกษาภูมิปัญญาออกสถานที่ในแหล่งเรียนรู้ศิลปะเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปั้นดินเหนียว รั้วฟังการบรรยายและนำชมงานศิลปกรรมในท้องถิ่น เชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาเป็นผู้ให้ความรู้ใช้เทคนิคการอบรมทำให้กระบวนการฝึกอบรมประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการอบรม ดังที่ จงกลณี ชูติมาเทวินทร์ (2542, หน้า 199) กล่าวว่า เทคนิคการอบรม มีหลายวิธี ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การสัมภาษณ์การใช้กรณีศึกษา การระดมสมอง และการประชุมปฏิบัติการ อีกทั้งผู้วิจัยได้จัดทำการศึกษาและคู่มือการใช้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เข้ารับการอบรม ตามที่ ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ (2550, หน้า 90) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมจะต้องมีชุดฝึกอบรมหรือเอกสารประกอบการฝึกอบรมของผู้สอนหรือวิทยากร มีรายละเอียดของเนื้อหาและองค์ประกอบคือ คำนำที่ระบุวิธีการ หลักการเหตุผล จุดประสงค์ เนื้อหาสาระระยะเวลา กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผล คำชี้แจงสำหรับผู้ใช้ สถานที่ฝึกอบรม แผนการสอน สื่อและเอกสารประกอบการสอน และการนิเทศติดตามวัดผลและประเมินผล

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$) เป็นเพราะว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง จึงเห็นความสำคัญของการฝึกอบรม เนื่องจากครูผู้สอนศิลปศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และเมื่อเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เห็นว่าได้รับความรู้และทักษะการสอนศิลปะ การออกแบบกิจกรรมศิลปะ วิชบูรณาการสอน ฝึกปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ ตามที่ครูศิลปศึกษาได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมกับการนำผลการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ว่าได้นำเทคนิคการสอนแบบบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับหลักสูตรและระดับชั้น นำหลักการวาดภาพระบายสี การปั้นดินเหนียวและการพิมพ์ภาพไปถ่ายทอดได้ตามลำดับขั้นตอนระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของปานจิต โรจนวณิชากร (2548, บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์สำหรับชาวนาไทยได้มีการติดตามผลการฝึกอบรม พบว่ามีการนำผลการฝึกอบรม ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องและได้ผลระดับเตรียมการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เกี่ยวกับศิลปะท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปหัตถกรรม เป็นต้น
2. ควรวิจัยการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะแขนงอื่น ๆ ที่แสดงความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปะไทยกับกลุ่มครูศิลปศึกษาระดับอื่น ๆ และพื้นที่อื่น ๆ
3. ควรวิจัยประเมินความสามารถทางการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาที่นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานสอน และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปศึกษาของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

ชนิตาภา ทองประทีป. (2554, สิงหาคม, 24). **ครู ค.ศ. 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ, โรงเรียนเทศบาล 4 (วัดมหาธาตุวรวิหาร).** สัมภาษณ์.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2547). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงโดยผ่านกระบวนการวิจัยสำหรับครูในสถานศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.**

ชูชัย สมितिไกร. (2542). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. กรุงเทพฯ :** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูศรี สุวรรณ. (2551). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน. เชียงราย :** มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ณริศรา พุกกะวัน. (2547). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้ Discipline Base Art Education. ปรินญาณิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2551). การสอนบูรณาการและแกนสำคัญของศิลปศึกษาใน **ครุศิลปศึกษา**. วิรุณ ตั้งเจริญ (บก). (หน้า 109-113) กรุงเทพฯ : กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น.
- ทวีศักดิ์ จินดาบุรุษ. (2541). **กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทวีศักดิ์ รูปสิงห์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับบุคลากรทีมสุขภาพ . ปรินญาณิพนธ์ดุขุภักดิ์บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภดล สำเภาเงิน. (2542). การนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม. เพชรบุรี : โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ. (เอกสารอัดสำเนา).
- บุญยัง หมั่นดี. (2535). การศึกษากระบวนการพัฒนาความรู้ด้านศิลปศึกษาสำหรับครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมมินิคอร์ส. วิทยาครุสุรินทร์.
- เบญจพร เกียรติกำจรวงศ์ . (2548). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยการใช้ภูมิปัญญาไทย. ปรินญาณิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุงศรี ภักดีสุวรรณ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพจักสานเชิงธุรกิจโดยยึดชุมชน เป็นฐาน. ปรินญาณิพนธ์ดุขุภักดิ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มัย ตะติยะ. (2547). **สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์.
- รีณทัย รอดสุวรรณ. (2555). แนวทางการสอนศิลปะไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. เอกสารโครงการประชุมวิชาการนำเสนอวัตกรรมการเรียนรู้และประชุมปฏิบัติการด้านศิลปศึกษา 15 – 17 กรกฎาคม 2555 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร อาวะกุล. (2540). การฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิเชียร ชิวพิมาย. (2528). การฝึกอบรมละคู่มือวิทยากร. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- วัชรินทร์ ฐิตอดิศัย. (2556). การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะบนฐานภูมิปัญญาไทยโดยใช้ DBAE. (เอกสารอัดสำเนา).
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคิน. (2551). หลักสูตรศิลปศึกษา : มิติภูมิปัญญาไทยใน **ครุศิลปศึกษา**. วิรุณ ตั้งเจริญ (บก). (หน้า 128-133) กรุงเทพฯ : กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น.
- สัจด์ อุทรานนท์. (2528). **พื้นฐานและหลักการสร้างหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์.
- สมคิด บางโม. (2544). **เทคนิคการจัดการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- เอนก ตรีภูมิ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวความคิด **พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE)**. ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขุภักดิ์บัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Beane, J.A. Toepfer, C.F. and Alessi, S.J. (1986). **Curriculum planing and development**. Boston; Allyn and Bacon.
- Boomer,G. (1944). “Curriculum composing and evaluting : An intitaton to action research, in **Negotiating the curriculum : Education for the 21 century**. 2 ed. edited by Boomer, G and other.p. 32 – 45. london : The Falmer Press.